

יו"ל לקראת מבחן "דרשו"
על הדף היומי, שיתקיים
אי"ה ביום שישי ה' באב.

סיכום הדף

סיכומי גפ"ת בהירים על סדר הדף

בבא קמא מג – עב

- לפניך סיכום שמטרתו **לסדר** את עיקרי הדברים העולים מן הגמרא; - חילוקי ופרטי הדינים.
- חילוקי הטעמים.
- דינים טעמים והלכות העולים מן התוס'.
- בכל מקום שנסמן כזה « מופיעה ההלכה.
- דברי רש"י שאין עליהם חולק שולבו בדברי הגמ' ללא ציון.

לע"נ סבתי מרת חנה ע"ה בת הגה"צ ר' שלום לופס ז"ל

נדפס על נייר חו"ל שאיך בו חשש חילול שבת

©

כל הזכויות שמורות
להערות והארות, תרומות והנצחות:
יוסף אוהנה
ברזיל 101 ירושלים
054-8416200

פקס: 1532-6521811
דוא"ל: 6521811@gmail.com

מוג

- חבל בשפחה - נותן דמי ולדות לאדון ואפי' לאחר שנשתחררה, דהויקו חמרתא מעברתא.
- חבל במשוחררת - זכה בדמי הולדות; וכגון שנתעברה מגר ומתו שניהם, וה"ה בישראלית הנשואה לגר.
- ריב"א: וכגון שנתעברה בעודה שפחה דאין לבעל זכות בהם.
- גירשה אחר החבלה - אינו יורש נזק אשתו, אבל דמי ולדות לבעל, דכתי' בדמי ולדות "בעל האשה" ואפי' בא עליה בזנות.
- תוס': בא על אמו - אינו מקבל דמי ולדות, דכתי' "בעל" יצא זה שאינו ראוי לקרות בעל.
- בכור או ובעל אינו נוטל (ירושה) בראוי כממוחזק;
- לרבי - שבח וריבית הוי כממוחזק, וכ"ש מלוה. אבל כופר הוי ראוי, וכדלעיל.
- לרבנן - שבח וריבית הוי ראוי, ומלוה תלוי אם גבו קרקע או מעות;
- לרבה - רק אם גבו קרקע הוי כממוחזק, שהקרקע נשתעברה מחיים.
- לר"נ - רק אם גבו מעות הוי כממוחזק, לרש"י - דמעות הלוי לו, אבל במזיק תמיד הוי ראוי.
- לר"י - לפי שדרך ב"א לפרוע מעות. וה"ה במזיק.
- שור שהמית שלא בכוונה - אינו בסקילה.
- לר' יוחנן - ומשלם כופר מיתורא ד"אם כופר", ובהרג עבד משלם קנס מיתורא ד"אם עבד".
- לר"ל - משלם כופר מיתורא ד"אם כופר", ובעבד פטור דכתי' "שלושים שקלים יתן לאדוניו והשור יסקל" דכשאינו בסקילה אינו משלם. ולא דריש "אם עבד", דלא כתי' גבי תשלומין.
- לרבה - פטור מכופר, דכתי' "השור יסקל... אם כופר יושת עליו" דכשאינו בסקילה אין כופר.
- למ"ד דאין כופר או קנס, מ"מ משלם דמים.
- ונפק"מ בין כופר לדמים; לרש"י - שברמים אם אין לו לשלם אינו בכלל עונש דא"צ כפרה.
- לתוס' - למ"ד כופר דמי מזיק.
- א"נ - כמת המזיק, דאין כפרה לאחר מיתה.
- א"נ - כופר אינו במחילה, משא"כ דמים.
- א"נ - לצד שכופר שלם ולא חצי כופר.
- הודה ששורו הרג עבד - אינו משלם קנס. ואפי' דמים אינו משלם, דשאני מבן חורין ששייך בו תשלומין ע"פ עצמו וכגון שהעידו שהרג ב"ח ולא ידעי אי תם אי מועד והודה בעליו שהוא מועד.
- הרג ע"י אשו שלא בכוונה - ספק אם משלם דמים כשורו שלא בכוונה, א"ד שאני משור דשור בכוונה משלם כופר. לרש"י - ובכוונה פשיטא שאינו משלם, דאיכא קלב"מ.
- לתוס' - הספק גם בכוונה, ולמ"ד אשו משום ממונו. דלמ"ד משום חציו הוי אדם המזיק.

מוד

- אדם שהרג קטן - חייב מיתה, דכתי' "כי יכה כל נפש".
- שור מועד - נסקל מדכתי' "או בן יגח או בת יגח". ולא ילפי' מאדם, שכן ישנו בד' דברים.
- שור תם - נסקל מיתורא ד"יגח" ב"פ. ולא ילפי' מהרג גדול, שכן חייב במצוות.
- תם שלא בכוונה - פטור מכופר, ואפי' למ"ד ד"אם כופר" לרבות, תם לא נתרבה כיון שבכוונה אין בו כופר דמשלם מגופו (ע"פ תוס').
- מועד שלא בכוונה - לשמואל - חייב ככופר, דדריש "אם כופר" לרבות כופר שלא בכוונה.
- לרב - פטור, כרבה דלעיל, דכל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר.
- נוקין שלא בכוונה - לר' יהודה - חייב, דילפי' מכופר. ולא ילפי' ממיתה, דדנין תשלומין מתשלומין.
- לר' שמעון - פטור, דילפי' ממיתה. ולא ילפי' מכופר, דכופר חיוביה דבעלים הוא משא"כ מיתה ותשלומין דהוי חיובא דשור.
- מועד שלא בכוונה משכח"ל, ולא קטלינן ליה בנגיחות ראשונות, כגון שהתחכך בכותל להנאתו ונפל הכותל והרג. והוי מועד מתחילתו, דהוי כאורחיה (תוס').
- תוס': מתחכך בכותל להפילו ולא נתכוין להפילו על ב"א - אינו נעשה מועד לזה לעולם, דשלא בכוונה אינו נעשה מועד להרוג אדם בכוונה.
- מ"ד יש כופר בשן ורגל מודה דאין כופר בצרורות, דאין כופר כתוב אלא בנגיחה דהוי גופו ממש.

- מתכוין להרוג את זה והרג את זה; לר"ש - פטור, דכתי' "וארב לו וקם עליו" עד שיתכוין לו. לרבנן - חייב, ד"וארב לו" פרט לזורק אבן לגו, וכגון ט' ישראלים וא' כנעני, דילפי' מהכא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.
- זרק לתוך פלגא ישראל ופלגא כנענים ונמצא שהרג ישראל - פטור; אך כי ספק נפשות להקל. דשמא לא יבוא לידי איסור (תוס').
- אך כמ"ד התראת ספק שמה התראה.
- שור ללא בעלים; לרבנן - חייב מיתה, וכגון שור המדבר או הקדש או של גר שמת, מריבויא ד"שור". לר' יהודה - פטור ממיתה. ואפי' נגח ולבסוף הקדיש או הפקיר, דכתי' "והועד בבעליו".

מזה

- שור שהמית ולא נגמר דינו - אם המזיק מכרו מכור, הקדישו מוקדש, שחטו בשרו מותר. לרש"י - לרבנן דחייב מיתה מכור לרידיא. תוס': ולאחר גמ"ד אסור בהנאה. ולר"ת מחיים מותר בהנאה ומ"מ אינו מכור דאסור להשהות דינו.
- תוס': וי"א - מכור כי היה לקונה לשוחטו כי ידע שהרג, ולאחר גמ"ד היה סבור שיכול להשהותו למלאכה דאין בקיאיין בדין שור הנסקל.
- נגמר דינו בבית שומר והחזירו לבעליו;
- לרבנן - אינו מוחזר, דאין גומרין דינו של שור אלא בפניו וכמיתת בעלים.
- לר' יעקב - מוחזר, דגומרין דינו שלא בפניו דשור לאו בר טענתא הוא.
- לרש"י - מיירי שהוליכו לב"ד בידים, דלרבנן חשיב היזקא בידים, ולר' יעקב חשיב היזקא דממילא דמ"מ היו דנין.
- לתוס' - אפי' תפסוהו ב"ד מאליהו, דלרבנן חשיב היזק ניכר מה שתפסוהו, ולר' יעקב חשיב אינו ניכר דמ"מ היו גומרין את דינו.
- ומודו רבנן בגזל חמץ ועבר עליו הפסח דמוחזר אף דהוי איסורי הנאה, לרש"י - דאיסורא ממילא אתא. לתוס' - דהוי היזק שאינו ניכר.
- שור שהרג בבית שומר; שומר חנם - נפטר בשמירה פחותה (דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה).
- שומר שכר - נפטר בשמירה מעולה (ברוח שאינה מצויה).
- שוכר - פליגי תנאי אי הוי כש"ח או כש"ש.
- שואל - חייב גם בשמירה מעולה, דחייב באונסין.
- בעל השור או שומר, לענין תשלום כופר או נזק;
- לר' מאיר - בעי' שמירה מעולה, דאין אדם משמר שורו וחיבייה קרא בשמירה פחותה, ובמועד כתי' "ולא ישמרנו" דנבעי שמירה מעולה ויליף נגיחה לתם ונגיחה למועד מגז"ש.
- לר' יהודה - לתם בעי' שמירה מעולה ולמועד סגי בפחותה, דאדם משמר שורו בשמירה פחותה וחיבייה קרא במעולה, ובמועד כתי' "ולא ישמרנו" ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט.
- לראב"י - סגי בשמירה פחותה, כר"י ויליף נגיחה לתם ונגיחה למועד.
- לר' אליעזר - מועד אין לו שמירה אלא סכין, דכתי' "לא תשים דמים בביתך".
- לרש"י - וחיוב אפי' בשמירה מעולה. משא"כ בור שיכול לכסותו כראוי (תוס').
- לתוס' - נפטר בשמירה מעולה, ומ"מ אסור לקיימו כדכתי' קרא.
- מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל. תוס': ושמא מועד לקרן שמאל מועד לימין שהוא הצד החזק.
- לר' יהודה; לרב אדא - צד תמות במקומה עומדת, ומועד ששמרו שמירה פחותה משלם ח"נ. ואפי' למ"ד פלגא קנסא הכא מודה דהוי ממונא (תוס').
- לרב - פטור לגמרי, דלא אמרינן צד תמות במקומה עומדת.

פרק המישי - שור שנגח את הפרה

מו

- שור שנגח פרה ונמצא עוברה בצדה ואין יודע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה - משלם ח"נ לפרה. לסומכוס - ומשלם רביע נזק לולד, דממון המוטל בספק חולקין.
- לחכמים - פטור על הולד, דהממע"ה. ואפי' ניזק ברי ומזיק שמא. תוס': ואע"ג דהוי מודה במקצת; או דהוי כשמואל דלית ליה מתוך שאינו יכול לישבע (דהוי שמא) משלם.
- או דהוי כמ"ד פלגא נזקא קנסא, ולא יהא מחוייב שבועה גדול מהודאת עצמו (בקנס) דפטור.
- או דלא אמרינן מתוך היכא שהברי גרוע והשמא טוב, שלא היה לו לידע.
- קנה שור ונמצא נגחן;
 - לרב - הוי מקח טעות. ג"א - דמודה רב שאם אין למוכר את אותן מעות, יתן את השור.
 - לר"ת - רק אם לו מעות כלל יתן את השור, דהוי כבע"ח.
 - לשמואל - יכול לומר לשחיטה מכרתיו לך, דהממע"ה.
 - וה"מ נגברא דזבין לשחיטה ולחרישה בשווה, דאל"כ אזלינן בתר מה שרגיל לקנות.
 - וה"מ באוקיר בשרא וקאי בדמי רידיא, דאל"כ הרי הדמים מודיעים. תוס': אפי' לרבנן בב"ב דלית להו הדמים מודיעים, דהכא הדמים מסייעים למוחזק או לרוב.
 - נזקקין לתובע תחילה - ומוציאים מהנתבע, דכתי' "מי בעל דברים יגש אליהם" יגיש דבריו אליהם.
 - לרש"י - כגון שתובע הלוואתו והנתבע טוען שתפס. תוס': והנתבע יכול לבקש ל' יום (להביא עדים או לפרוע), אלא שאין ממתנינים יותר מל' אפי' יש לו עדים.
 - לתוס' - כגון שתובע שחבל בו, והנתבע אומר יש לי שאר תביעות עליו, דאין ממתנינן לעדי שמעון אפי' באותו יום.
 - נזקקין לנתבע תחילה - אם זילי נכסיה מחמת התביעה, או אם רק היום יש קונים שיקנו נכסיו ביוקר.
 - פרה שנגחה שור ולא יודע אם העובר נולד לפני הנזק או לאחריו;
 - לאביי - מיירי בפרה דחד וולד דחד, דבעל פרה משלם רביע ובעל וולד שמינית (לאו דוקא, אלא לפי חלקו היחסי בנזק ותוס'). ג"א דמיירי בתבע קודם את בעל הוולד, דהורה שיש לו שותף, אבל בתבע קודם את בעל הפרה - ישלם ח"נ, דודאי הזיק.
 - וי"א דמיירי אפי' בתבע קודם את בעל הפרה. תוס': דמודה סומכוס כיון שיש גם חזקת גופה שהיא מעוברת.
 - לרבא - מיירי בפרה וולד דחד, איתא לפרה משתלם מגופה ח"נ, ליתא לפרה משתלם רביע מהוולד.

מוז

- פרה שהזיקה - גובה מוולדה, דעובר ירך אמו. « וכן הלכה (תוס').
- תרנגולת שהזיקה - אינו גובה מביצתה, דהוי פירשא בעלמא.
- תוס': ולגבי טריפה הוי איפכא; ולד - אינו טריפה כאמו, דיש לו חיות בפני עצמו.
- ביצה - אסורה, דשמא היתה מעורה בגידין כשהאם נטרפה, ומ"מ אין משתלם ממנה דשמא לא היתה מעורה. ואפי' אותם שנולדו מיד אסורים, דגזרו אטו מעורה.
- פרה דחד וולד דחד; פטומא (שומנה) - לבעל פרה, דלא אתי מחמת ולד.
- נפחא (נפח) - לרב פפא - לבעל פרה.
- לרב אחא - חולקין. « וכן הלכה. תוס': ולא דמי לשבח ולדות דאשה דלקמן, דאינה יכולה למכור אותה, משא"כ בעל הפרה שיכול למכור פרתו בלא ולד.
- הכניס שורו לחצר בעה"ב שלא ברשות; הזיק חייב, הווק פטור. וה"ה בהכניס פירותיו או קדרותיו.

- הכניס שורו ברשות; לרבי - בסתמא לא קביל עליה נטירותא, אא"כ א"ל כנוס שורך ואני אשמרנו. לר' זירא - ואם הזיק או הוזהק, פטורים, דאין כ"א מקבל שמירת חבירו (תוס').
- לרבא - הזיק חייב הוזהק פטור (תוס').
- לרבנן - בסתמא קביל עליה נטירותא, אא"כ א"ל כנוס שורך ושמרו.
- לר' זירא - ואם הזיק או הוזהק, חייבים, דכ"א מקבל עליו שמירת חבירו.
- לרבא - הזיק פטור הוזהק חייב, דבעה"ב קיבל שמירתו לגמרי.
- היכא דקיבל שמירתו, וכגון לרבנן בסתמא ולרבי בא"ל ואני אשמרנו - ספק אם קיבל שמירה אם יגחנו אחר. לתי' א' בתוס' - ומבעיא ליה אפי' אם השור יצא מחצירו ובאו שוורים ונגחוהו.
- לתי' ב' בתוס' - בהא פשיטא דחייב, ומבעיא ליה בכנסו שוורים אחרים לחצר ונגחוהו, דלא מסיק אדעתיה שיכנסו.

מזה

- בהמה שאכלה פירות חבירו ומתה - פטור, דהיה לה שלא תאכל.
- וכגון שנתן סם המוות לפניה. וחייב בדיני שמים, אע"ג דאין דרכן לאכול סם המוות.
- וכגון שהכניס פירותיו שלא ברשות ובהמתו של בעה"ב אכלה מהם יותר מדאי. אבל אם הכניס שורו ברשות - בעה"ב חייב (לרבנן דלעיל), דקיבל ע"ע שמירתו לגמרי.
- וכגון אשה שנכנסה לטחון חטים. אבל אם נתן לה רשות לאפות, חייבת על נזקי בהמתו שאכלה את החטים, דבאפייה מגלה זרועותיה ובעה"ב מסלק עצמו מהחצר.
- הכניס שורו שלא ברשות;
- השור חפר בור - בעל החצר חייב בנזקי הבור (אם הפקיר רשותו), דיש לו למלאותו.
- תוס': וה"ה באדם שחפר. וצ"ע.
- הרביץ גללים - סתם גללים מפקיר, לרש"י - והוי בור דבעל השור. ולא חשיב 'שור בור', דהיה שלו בשעת נפילה. תוס': וחשיב מפקיר נזקיו לאחר נפילת פשיעה.
- לר"י - פטור לגמרי, דהוי כמפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס.
- הזיק בידים - חייב (אפי' בלא כוונה), חוץ מא' ברשות וא' שלא ברשות, דברשות פטור אא"כ הזיק במתכוין.
- נתקלו בו - פטור, חוץ מא' ברשות וא' שלא ברשות, דשלא ברשות חייב. תוס': דאית ליה לאסוקי אדעתיה שעוד אחד נכנס שלא ברשות.
- נפל לבור והבאיש מימיו; לשמואל - פטור, דהוי שור בור ומים כלים, אא"כ הבאיש בשעת נפילה.
- לרב - חייב, דהוי שור כיון דלא הפקירו, אא"כ הבאיש מריחו דהוי גרמא.
- שור שנפל לבור והרג - משלם כופר;
- לרב יוסף - תם פטור, ומיירי במועד וכגון דחזא ירוקא (לאוכלו) ונפל. לרש"י - ולא הוי שן משונה, דכיון דאייעד אורחיה הוא.
- לתוס' - הוי אורחיה מתחילתו.
- ואפי' לרב דפטור שלא בכוונה מכופר, לרש"י - דשן ורגל חייב כופר אפי' שלא בכוונה.
- לתוס' - לענין סקילה חשיב שלא בכוונה דלא נתכוין להזיק, ולענין כופר חשיב בכוונה כי מתכוין לאכול ויודע שהאדם מתמעך (תוס' מד.).
- לשמואל - מיירי בתם, וכריה"ג דתם משלם חצי כופר.
- לעולא - מיירי בתם בחצר הניזק, וכר' טרפון דס"ל דמשלם כופר שלם בה"נ.

מזו

- שור שנגח שפחה מעוברת - משלם דמי ולדות, דהוי חמרתא מעברתא כרכתי' "עם החמור".
- תוס': שפחה שנפלה לבור - פטור, דכתי' "שור" ולא ארם. משא"כ ולדות דגלי קרא שפטור רק כשהולדות של בעל ולא כשהם של אדון.

- הכה את האשה ויצאו ילדיה; נזק גופה - משלם לאשה, דהיינו מה שנפחתה דמי האשה משהיתה ראויה לימכר כשהיתה ריקנית. שבה ולדות - לת"ק: לבעל, מיתורא ד"הרה". ושמינן כמה היתה שווה בעלת איברים וכמה ריקנית. לרשב"ג: לרבה - במבכרת אינו משלם, דמעוברת שווה פחות מחמת סכנת הלידה. לרבא - חולקין הבעל והאשה, שנפח האשה הגיע גם מחמת האשה. דמי ולדות - לכו"ע לבעל, דכתי' "בעל האשה". תוס' לעיל מז ע"א: ושמינן אותן בפ"ע ולא אגב האשה, דגוף האשה אינו ממונ הבעל.
- חבל במעוברת שנשואה לגר ומת הגר; חבל בחיי הגר - זכה החובל מן הגר ופטור מדמי ולדות. חבל לאחר מותו - לרבה - פליגי תנאי, דאיכא מ"ד דמשלם לה דמי ולדות דזכתה בהם כשמת. לרב חסדא - לכו"ע זכה החובל, דולדות אינן צררי ולא זכתה בהן. ומורו כו"ע: א. בשבח ולדות לרשב"ג (לרבה דלעיל), דזכתה בהן, דשייכא בהו כפלגא מחיים. תוס': ב. ביורשים, וכגון שחבל באשה שבעלה אינו גר ומת.
- המחזיק בשטרות של גר (ששיעבר לו ישראל אחר קרקעותיו) - ספק אם קנה אותן לצור ע"פ צלוחיתו, א"ד לא קנה דרעתיה אארעא.
- גר שמת; משכון ישראל - כל הקודם זכה בו, דפקע שיעבורו. תוס': ואפי' משכנו שלא בשעת הלואתו. ואפי' למ"ד בע"ח קונה משכון.
- משכון גר - חצרו של ישראל קונה לו אם היא משתמרת או שעומד בצידה. ואם לא, קנה רק כנגד מעותיו, ובשאר כל הקודם זכה.
- בור ברה"י ופתחו ברה"ר או להיפך - אזלינן בתר פתחו. ומ"מ לכתחילה אין לעשות חלל תחת רה"ר.

ז

- בור האמור בתורה; לר' ישמעאל - זהו בור ברה"ר, מיתורא ד"כי יכרה", דכתי' "כי יפתח" וכ"ש כורה. לר' עקיבא - זהו בור ברשותו (והפקיר רשותו ולא בורו), דכתי' "בעל הבור" דאית ליה בעלים.
- לרבה - בכור ברה"ר לכו"ע חייב, ופליגי בכור ברשותו דלר' ישמעאל פטור; לרש"י - דלא הפקיר כדי להתחייב בנזקיו. ואם סמך אותו מתחילה לרה"ר חייב לכו"ע (תוס'). לתוס' - דא"ל תורך ברשותי מאי בעי, שלא היה לו להתקרב כ"כ.
- לרב יוסף - בכור ברשותו לכו"ע חייב, ופליגי בכור ברה"ר דלר"ע פטור וכת' "כי יכרה" לומר שסגי בכיסוי ולא בעי' שיסתום אותו.
- מורו כו"ע דפטור; בחופר לאושין (לת"ק דלקמן), ²בלא הפקיר לא רשותו ולא בורו, ³בחפר ופתח ומסר לרבים (לשתות מי גשמים).
- החופר לאושין (יסוד לביתו סמוך לרה"ר); לתנא קמא - פטור, ואפי' למ"ד בור ברשותו חייב, שדרך לעשות כן. לר' יוסי ברי"י - חייב, דצריך לעשות מחיצה עשרה או להרחיק ד' טפחים. ומורה ת"ק דחייב, אם ארווח ארווחי לרה"ר, דהוי בור ברה"ר.
- הקב"ה "ארך אפים" גם לרשעים. תוס': אם אין סופן לעשות תשובה - מאריך לרעה להאבירם בעוה"ב. אם סופן לעשות תשובה - מאריך לטובה.
- בור; לרב - חייב להבלו ולא לחבטו, ד"ונפל" דרך נפילה (על פניו) משמע, וחבטה הוי מקרקע עולם. לשמואל - להבלו וכ"ש לחבטו, ד"ונפל" כל דהו משמע.
- ואיכא בינייהו: א. דעבר גובה, לרש"י - תל גבוה י' ועלה עליו שור ונפל, דליכא הבלא. תוס': ובנפל מקול הכרייה פטור אם נחבט בקרקע שחוץ לבור, דהוי גרמא. לתוס' - גובה ה' ועומק ה'. אבל נחבט בקרקע עולם פטור.
- לקמן: ב. שנפל דרך אחוריו, דלא ניוזק מחמת ההבל.
- ג. בכור שרחבה יותר על עומקה, דליכא הבל.

- בהמה שנפלה מהגג - טריפה, א"כ שהתה מעת לעת. ובע"ז בדיקה (תוס').
- וּא"כ עמדה והלכה. עמדה צריכה בדיקה, הלכה א"צ בדיקה (תוס').

נא

- אין חבטה בפחות מ' טפחים. ונפק"מ;
- לענין טריפה - אם נפל שור לאמת מים הוי טריפה, דאיכא ד' מכריסו לקרקע ועוד ו' דאמה.
- לענין בור - חייב בבור ו'. והא דקתני י' מיירי דאיגנדר דהיינו שהיה שוכב ונתגלגל לבור.
- לענין מעקה - חייב בבית גבוה י'. ואם רה"ר גבוהה מהבית י', פטור, דכתי' "הנופל ממנו" ולא לתוכו.
- ומ"מ בית הסקילה גבוה ב' קומות, דכתי' "ואהבת לרעך כמוך" ברור לו מיתה יפה. ולא יותר, דמינוול.
- בור השותפין: או למ"ד בור ברשותו חייב, ובחצר ובור של ב' והפקירו רשותן ולא בורן.
- או שעקרו שניהן חוליא עשירית בבת אחת.
- או שא' חפר ט' ושני השלימה ל', דלרבי הוו שותפין לענין נזקין.
- או שא' חפר י' ושני השלימה לכ', דמודו רבנן (רלקמן) דשניהם חייבים, דקמא עבד שיעור מיתה. תוס': וה"ה בא' חפר ט' ושני השלימה לט', דשותפין לנזקין.
- א' חפר ט' ושני חפר או הניח אבן ע"פ הבור והשלימה ל': למיתה - האחרון חייב. לנזקין;
- לרבנן - דרשינן "איש בור" א' ולא שנים, ואזלינן בתר ההוא דעבד מיתה דכתי' "והמת יהיה לו".
- לרבי - שניהם חייבים, ואידי דכתי' "כי יפתח איש בור" ולא שור בור, כתי' "כי יכרה איש בור".
- ומודו רבנן דדרשינן מ"המת יהיה לו" לפטור משור פסולי המוקדשין שנפל לבור, דממילא ש"מ תרתי.
- ומודה רבי אם לא היה בו הבל למיתה ולא לנזקין ואחרון הוסיפם. ולשמאל דמחייב אחבטה, מיירי במלא ספוגין. ובבור שעומקה כרוחבה פליגי אמוראי אם יש בו הבל.
- אם השני סתם את הטפה - ספק אם סילק עצמו ופטור, או שנסתלקו מעשה ראשון ושני חייב.
- בור ח' ומהן ב' מים - חייב (למיתה), דטפח דמיא כב' דיבשה. ספק בט' וא' מים, וספק בז' וג' מים.
- הרחיבה; י"א שאם מת בהבלא הרי מיעט הבלא, ואם מת בחבטה הרי קירב היוקא.
- וי"א שאם נפל במקום שהרחיבה הרי קירב הזיקא, ואם נפל בצד השני הרי מיעט הבלא.
- בור השותפין שהשתמש בו ראשון; לראב"י - בעי' שימסור לשני דליו (כיסוי) כדי שיפטר הוא ויתחייב השני, דס"ל דיש ברירה וכ"א משתמש בשלו.
- לרבנן - סגי שיניחו לשני משתמש, דס"ל דאין ברירה דכ"א נעשה שואל על חלקו של שני.
- תוס': משכיר - יכול להקדיש ביתו, דלעולם אין גוף הקרקע יוצא מתחת ידו.
- היה עליו חוב - אינו יכול להקדיש, ופודהו בדינר משום דר' אבהו, דגוף הקרקע משועבד לבע"ח.
- תוס': דריסת הרגל במודר הנאה; במקום דקפדי אסור וכגון בחצר, בלא קפדי מותר וכגון בבקעה.

נב

- תוס': קניית בית; לרשב"ם - שקבע מנעול בדלת, אבל נעל הוי מבריה ארי בלבד. וה"מ בנכסי הגר, אבל במוכר ומשכיר אפשר לקנות גם ע"ז מסירת מפתח.
- לר"י - שנעל הדלת. ומסירת מפתח מועילה רק לבדיקת חמץ דיכול ליכנס ולבדוק.
- בור השותפין; א' מצאו מגולה ואח"כ שני - שניהם חייבים, ואפי' אם הראשון פתח אותו.
- א' כסהו והתליע ומצאו שני - לרב - ראשון פטור עד שידע, לרש"י - שיראנו מגולה.
- לתוס' - שיצא קול שנתגלה.
- לשמאל - פטור עד שיודיעוהו, לל"ק ברש"י - אפי' שלא ראה.
- לל"ב ברש"י - אפי' שראה פטור עד שיודיעוהו.
- לר' יוחנן - עד שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים לכסותו.
- לרש"י - אבל לשני שבא ונשתמש לא יחייב הא' שיעורא, דהו"ל לאותובי שומרים.
- לתוס' - נותנים גם לשני שיעור זה.

- כסוהו כראוי לשוורים ולא לגמלים ואתו גמלים וארעוה; נפלו גמלים - חייב, ואפי' לא שכיחי גמלים, דפשע לגבי גמלים. נפלו שוורים - י"א שאם אתו גמלים לפרקים - ספק אם חייב או לא.
- וי"א דבהא פשיטא דחייב, והספק הוא בהתלע מתוכו, האם אמרינן מיגו דהוי פושע לגמלים הוי פושע נמי לענין התלעה. ונפשט שלא אמרינן מיגו, דבנפל שור פיקח פטור ולא אמרינן מיגו דהוי פושע לשור חרש. ומיירי בשכיחי גמלים, דבלא שכיחי או אתיין לפרקים פשיטא דלא אמרינן מיגו כיון דלא שכיחי ביה חיובא דגמלים (תוס').
- תוס': למ"ד שהספק היה אם אמרינן מיגו, לא חייב מצד תחילתו בפשיעה וסופו באונס; לריב"א - דלא אמרינן תחילתו וכו' היכא שלא בא האונס מחמת הפשיעה. לר"י - דמיירי שמיד שהגמלים עוברים נפחת הכיסוי וליכא פשיעה בשוורים כלל.

נב

- ברייתא: "בבור בין לפניו בין לאחוריו חייב"; לשמואל: בין שנפל על פניו בין שנפל לאחוריו, דלהבלו וכ"ש לחבטו. לרב: או דמיירי בבור ברשותו, דרב מודה בו דחייב גם על חבטו. או דמיירי במתהפך, דאהני ביה הבלא שנכנס בו בתחילת הנפילה. או דמיירי בנוזקי בור בשור, וכגון שהבאיש את מימיו.
- שור שדחף את חבירו לבור; לרבנן: לרש"י - מועד משלם נ"ש ותם ח"נ ובעל הבור פטור, דבתר מעיקרא אזלי וכולה היזקא עבד. לתוס' - מועד ח"נ ותם רביע, דכתי' "ונפל" ולא שיפילוהו אחרים. לר' נתן: במועד - בעל השור ח"נ. ובעל הבור ח"נ, לרש"י - ואפי' שור פיקח, דנדחף ולא הו"ל לעיוני. לתוס' - בשוטה, אבל בפיקח פטור דיש לו להתרחק כ"כ שלא יפילוהו.

בתם - בעל השור רביע ובעל הבור ג' חלקים;

- או דכ"א כוליה היזקא עבד, ובעל השור רביע דבלא השותפות היה ח"נ. וכן עיקר (תוס').
- או דכ"א פלגא היזקא עבד, ומה שא"א להשתלם מהשור משתלם מהבור שבו נמצא הנזק. תוס': דמשום שהבור גמר ההיזק דומה כמי שעשאו כולו.
- וכן פליגי בנפל לבור מקול הכרייה, דלרבנן שניהם פטורים ולר' נתן חייב בעל הבור, דכורה הוי גרמא. וכן פליגי בנתן אבן ע"פ הבור ושור נתקל בה ונפל לבור.
- וכן פליגי בשור שנגח ביחד עם שור הקדש, דלרבנן מועד ח"נ ותם רביע, ולר' נתן מועד נ"ש ותם ח"נ.
- תוס': אדם שדחף ככוונה לבור - חייב הדוחף ופטור בעל הבור, וכשם טלית חבירו באש חבירו.
- "והמת יהיה לו" דשור - לבעלים מטפלים בנבילה. וה"ה בבור, דילפי' משור.
- "והמת יהיה לו" דבור - לפטור בו שור פסולי המוקדשין, דכתי' ביה "ואכלת" ולא לכלביך וחשיב אין המת שלו. ומסתברא לפטור בבור הואיל ופטור בו את הכלים.

נד

- מרבנן לכל דבר שנפל בבור ואפי' שאינו בע"ח, מרכתי' כסף ישיב לבעליו" כל דאית ליה בעלים. לרבנן - ועל כלים ואדם (שמת) פטור, דדרשינן "שור" ולא אדם "חמור" ולא כלים.
- לר' יהודה - על כלים חייב דכתי' "שור או חמור" לרבות. ולרבנן או לחלק. ולר' יהודה לחלק מ"ונפל" לשון יחיד. ולרבנן "ונפל" טובא משמע.
- "חמור" לר' יהודה קשיא.
- תוס': ולא אתא למעט שטרות; למאן דלא דאין דינא דגרמי - דאפי' הוא עצמו פטור. למאן דדאין דינא דגרמי - הוי מדרבנן, וא"צ פסוק למעט.
- שור פיקח כיום; לר' ירמיה - חייב עליו בבור. וחייב אפי' בחש"ו דהו"א חרשותו גרמה לו. ואיתותב. לרבא - פטור עליו, דבעי ליה לעיוני ומיזל.

- אחד שור ואחד כל בהמה, וכן חיה ועוף כיו"ב:
 - א. לנפילת הבור, דכתי' "כסף ישיב לבעליו" כל דאית ליה בעלים.
 - ב. להפרשת הר סיני, דכתי' "אם בהמה אם איש לא יחיה" וחיה בכלל בהמה.
 - ג. לתשלומי כפל, דכתי' "על כל דבר פשע" כל דבר פשיעה.
 - ד. להשבת אבידה, דכתי' "לכל אבידת אחיך".
 - ה. לפריקה, דילפי' חמור חמור משבת.
 - ו. לחסימה, דילפי' שור שור משבת.
 - ז. לכלאים; כלאים דחרישה ילפי' שור שור משבת, כלאים דהרבעה ילפי' בהמתך בהמתך משבת.
 - ח. לשבת, דכתי' בדברות אחרונות "וכל בהמתך". ולא ילפי' לה בכלל פרט וכלל ולרבות אף שאינו קרב למזבח (דומיא חמור) ואף שאינו קדוש בכורה (מיתורא דשור) ודווקא בהמות, דהכא כל ריבויא הוא; או משום ד'בכל' כללא ו'כל' ריבויא.
- או משום דשינה מדברות הראשונות דכתי' בהו "ובהמתך".
- ליכא כלאים באדם שמושך בקרן עם בהמה, דלא ילפי' אדם משבת, דכתי' "למען ינוח עבדך ואמתך" להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר.

נה

- כלאים זכ"ז: א. תרנגול טווס ופסיוני (מין שליו), ואע"ג דרבו בהדי הדדי.
- ב. אווז ואווז הבר, לאביי-- דאווז הבר ביציו ניכרות מבחוץ ואווז ביציו מבפנים.
- לר"פ-- דאווז הבר לא טוען ביצה עד שתלד הראשונה ואווז טוען ביחד.
- ב' מינים שבים;
 - המרביע - לוקה, דילפי' למינהו למינהו מיבשה. תוס': ומיירי בחיות ים, דברגים לא שייך הרבעה.
 - תוס': לר"א - ונאסר לבני נח מלמינהו, ולישראל מ"חוקותי" שחקקתי לך כבר בלמינהו.
 - לרבנן-- נאסר רק לישראל, ונרמזו בלמינהו דמעשה בראשית.
 - ונפק"מ; ולגבי דגים דלא כתיבי בפרשת כלאים ונרמזו בלמינהו.
 - ולגבי הרכבת אילן, דקרא דשדך מיירי בזרעים.
- תוס': המנהיג - לוקה. ואע"ג דבני נח לא נאסרו בזריעה והנהגה (אפי' לר"א) דלמינהו כתי' גבי הרבעה והרכבה, או דמוקמינן למינהו לישראל אף בהנהגה שמצינו שנאסרו במקו"א.
- או דילפי' בהמתך בהמתך לאסור דגים בשבת ממלאכה הדרר ילפי' כלאים דהנהגה משבת.
- המנהיג בעיזא ובדג שיבוטא - ספק אם לוקה, או לא כיון שלא שהעז לא יורד למים והדג לא עולה. זרע חטה בא"י ושעורה בחו"ל - אינו לוקה, דכלאים לא נהגה בחו"ל.
- תוס': חטה ושעורה הוי כלאים. וה"מ בכלאי זרעים, אבל בכלאי הכרם בעי' חטה ושעורה וחרצן. וה"מ לרבנן אבל לר' יהודה בעי' ג' זרעים (מב' או מג' מינין).

פרק ששי - הכונם

- תוס': נפרצה בלילה ויצאה והזיקה - פטור, ואפי' שנודע לו שנפרצה אין לו לטרוח אחריה באפילה.
- נפרצה ביום ויצאה והזיקה - חייב, דאית ליה קלא ומסתמא ידע שנפרצה.
- ד' דברים התורה מיעטה בשמירתן וסגי בשמירה פחותה:
 - בור - דכתי' "לא יכסנו" דסגי בכיסוי, לרש"י-- ועד דטאים הוי כשמירה פחותה.
 - לתוס'-- שאם פתח כיסוי פחות מסתמא לא החמירה עליו תורה לכסות ביותר.
- אש - דכתי' "שלם ישלם המבעיר" ומבעיר היינו בפשיעה.
- שן ורגל - דכתי' "ובער" ו"שלח" דהיינו בפשיעה. ולמ"ד מועד בעי שמירה מעולה, ה"מ בקרן.
- פרוץ גדר בפני בהמת חבירו; על הבהמה - חייב בדיני שמים, ולא בדיני אדם דהוי גרמא.
- על הכותל - בכותל בריא חייב, וברעוע פטור אפי' בדיני שמים (תוס').

נז

- תוס': כפתו והביאו למקום שסוף חמה לבא - חייב, דאין חילוק בין מקרב דבר לאש בין מקרב אש לדבר. היה במקום שסוף חמה לבא וכפתו שם - פטור, ולא הוי מצמצם, דהחמה אינה שם בשעת כפיתה. הכניס ידו לפי נחש למ"ד מעצמו מכיש - פטור, דהארס עדיין אינו בעולם.
- פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים:
 - א. פרץ גדר בפני בהמת חבירו, חייב על הבהמה בדיני שמים, ואפי' בכותל רעוע.
 - ב. הכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה, אן ברוח שאינה מצויה.
 - ג. אן דשוויה טמון. ואפי' שהתכוין לטובה שלא ימהר לישרף.
 - ג. השוכר עדי שקר לחבירו. תוס': ודווקא שאין לחבירו מה לשלם או שהלך למדה"י.
 - ודווקא בשוכר, אבל באומר פטור מדיני שמים.
 - ד. עד אחד היודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו.
 - ה. העושה מלאכה במי חטאת (עד שלא נתן האפר לתוס') או בפרת חטאת, דהוי היזק שאינו ניכר.
 - ו. הנותן סם המוות לפני בהמת חבירו.
 - ז. השולח את הבערה ביד חש"ו.
 - ח. המבעית את חבירו, וכגון שתקע לו באוזנו פתאום.
 - ט. נשברה כרו ברה"ר ולא סילקה.
- חתרה והפילה את הכותל ויצאה והזיקה;
 - בכותל רעוע - הוי תחילתו בפשיעה (שיפול) וסופו באונס (שחתרה) ופליגי בה אמוראי.
 - בכותל בריא - אנוס ופטור, א"כ הניחה בחייב, דהוי תחילתו וסופו בפשיעה דמחמת צער חמה תעשה כל טצדקי (תחבולות) כדי לצאת.
- המעמיד בהמת חבירו על קמת חבירו - חייב. תוס': מטעם שן ורגל ולא מטעם אש, דלא מצינו שן שחייב ברה"ר.
- הוציאה ליסטים ויצאה והזיקה - ליסטים חייבים. תוס': ומיירי שהוציאה לגזולה. וגזלן נכנס תחת הבעלים; או משום שלענין נזקין אקרו בעלים כל מי שבירי לשומרה.
- או משום דקמה ליה ברשותיה גם לענין אונסין, ונחשב בעלים יותר משותף.
- בין במעמיד בין בליסטים, מיירי שמשכוה או שהכישוה במקל דהוי כמשיכה.
- מ"ד שומר שמסר לשומר חייב, מודה במסר השומר לברזיליה (לתלמידו) דפטור, דאורחיה למימסר ליה.
- שומר אבירה; לרבה - כש"ח דמי.
- לרב יוסף - כש"ש, י"א בהנאה שא"צ לתת פרוטה לעני דעוסק במצוה פטור מן המצוה.
- תוס': וא"צ לתת רק בשעה שעוסק בה כגון שוטחה לצורכה וכדו'.
- י"א משום דרחמנא שעבדיה בעל כורחיה.

« לר"ח וה"ג - הלכה כרב יוסף.

לר"י - הלכה כרבה, דהלכה כמותו לגבי רב יוסף בכ"מ חוץ משה ענין ומצוה.

נח

- מודה רבה: א. בהחזירה לבית הבעלים בצהריים, דחייב כנגנבה או אבדה משם, דאז אינו מצוי בביתו.
- ב. בבע"ח, דגניבה ואבירה דידהו הוי פשיעה וש"ח חייב, דמלומדות לצאת (נגרי ברייתא).
- לתי' א' בתוס' - וכגון שנגנבה באופן שיציאתה גרמה לגניבה.
- לתי' ב' בתוס' - מיירי דווקא באבדה, אבל בגניבה פטור.
- הכל צריכין דעת בעלים (גנב וגזלן ושומר), חוץ מהשבת אבירה, דכתי' "השב תשיבם". ויכול להחזיר את האבירה; אן לחצירו המשתמרת, ולרבה אפי' שאינה משתמרת (אלא ברוח מצויה לתוס').
- אן לבית הבעלים בשחרית למקום שיראנו, דבשחרית מצוי בביתו.
- תוס': ש"ש חייב אפי' כנגנבה באונס, מגזיה"כ, דחייביה קרא בגניבה וסתם גניבה קרובה לאונס, ואע"ג דבלסטים מזוין דהיינו שבויה דקרא פטור אע"פ שאין אונסו גדול יותר.
- ט"ט גנב באבירה - משלם כפל, ואפי' לרב יוסף דהוי ש"ש, דמיירי בט"ט לסטים מזוין וס"ל דגנב הוא.

- שואל חייב בגניבה ואבירה; או בק"ו מש"ש שפטור באונסין. והוי למ"ד ט"ט לסטים מזוין גזלן הוא או למ"ד קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה, דאל"כ איכא למיפרך מה לש"ש דמשלם כפל בט"ט לסטים מזוין.
- תוס': אן מ"וכי ישאל" וי"ו מוסיף וילמד תחתון מעליון, שכן צ"ל למ"ד ט"ט לסטים מזוין גנב הוא וכפילא בשבועה עדיפא.
- תוס': וה"מ לעשות פירכא על ק"ו, אבל בעלמא פשיטא דקרנא בלא שבועה עדיפא, ולכן אמרינן דפרשה ראשונה (שפטור מגניבה ואבירה) נאמרה בש"ח ופרשה שניה (שחייב) נאמרה בש"ש.
- « תוס': קי"ל כסתם משנה בשבועות (טט). דשוכר כשומר שכר דמי.

נח

- נפלה לגינה ואכלה - משלמת מה שנהנית, דהיה לה שלא תאכל אמרינן רק כשהזיקה ולא כשהזיקה. תוס': ומיירי שאינה יכולה לירד, דא"כ הוי תחילתו בפשיעה ומשלמת מה שהזיקה.
- נפלה לגינה ונחבטה - משלמת מה שנהנית, ולא חשיב מבריה ארי דאינו מדעתו ואית ליה פסידא.
- תוס': ומיירי שהצילו ירקות מצער חבטה בעלמא אע"פ שלא היו דמיה נפחתין בכך, ולכך היה נחשב מבריה ארי אי הוה מדעתו.
- תוס': מבריה ארי, הוי דווקא שמבריה מדעתו (ואפי' יש לו פסידא) או שאין לו פסידא (ואפי' שלא מדעתו). והוי דווקא שאין הדבר ברור שיבוא לידי הפסד, כגון שהארי רחוק ולא ידוע אם יבוא. ופורע חובו הוי מבריה ארי; או משום דמה שהיה חייב אין זה הפסד שהרי נתחייב לו.
- או משום שיכול לומר שהיה מפייס את המלווה ומחיל ליה.
- או משום שיכול לומר הייתי מוצא מי שיפרע עבורי, ואפי' בכ"ח דוחק.
- תוס': עכו"ם שהזיק בקרקע ישראל מחמת חוב או בגזל וקנה ממנו ישראל אחר את הקרקע; לרש"י - יחזיר הקונה לבעלים את הקרקע בחינם, דאין מכירת העכו"ם מכירה.
- לר"י - ישלם לו, ואפי' יודע ודאי שהבעלים יכל לקנותה, כיון שיצא הבית מחזקת הבעלים וזה מוציא מהנכרי - לא חשיב מבריה ארי.
- נפלה לגינה ונהנית - פטור, ומשלמת מה שנהנית:
- א. לרב כהנא - ה"מ בהוחלקה במימי רגליה, אבל דחפתה חברתה חייב, דאיבעי ליה לעבורי חדא חדא.
- לרבא - פטור אפי' בדחפתה חברתה, דהוי אונס.
- ב. לרב כהנא - ה"מ באותה ערוגה, אבל אכלה בערוגה אחרת חייב.
- לר' יוחנן - פטור אפי' בערוגה אחרת, עד שידעו הבעלים שיצאה.
- לאחר שנודע לבעלים שיצאה, לא סגי לה בשמירה פחותה, דיודעת ללכת לשם שוב.
- הזיקה במי לידה - ספק אם הוי אונס כי לא ידע שתלד, א"ד הוי פשיעה דידע שקרובה ללדת.
- תשלומי שן; לת"ק - שמין אגב שדה גדולה, דכתי' "ובער בשדה אחר" ולא 'בשדה חברי'.
לריב"ח - שמין סאה בשישים סאים.
- לר' ינאי - תרקב (חצי סאה) בשישים תרקבים.
- לחזקיה - קלח (מה שאכלה) בשישים קלחים.
- לר"ש - ה"מ בפירות שצריכין לשדה, אבל פירות גמורין לא שמין אגב שדה. « וכן הלכה.
- אגב שדה; לרש"י - ואיכא ב' שומות, דשמין בית סאה, דשמין בית סאה (ורע) וכדו' בשדה של שישים, ואח"כ שמין אותה לאחר שחסרה ערוגה זו שנאכלה.
- לתוס' - איכא שומה אחת, דשמין סאה (תבואה) וכדו' בשדה של שישים, ומשלם לפי חשבון.
- אכלה חזין (שחת); לריה"ג - נידון במשווייר שבו, דמשלם לפי מה שהנתור שווה בשעת הקציר.
- לרבנן - שמין לפי שווי עכשיו, אגב הקרקע.

נמ

- אכלה סמדר (ענבים מיד לאחר שפרחו) או בוסר (ענבים בסוף גידולן);
לחכמים - שמין אותן כדהשתא, אגב קרקע (בשישים כדלעיל).
לר' יהושע - שמין אותן כענבים גמורים (לחומר).
לר' שמעון - כענבים גמורים, אלא שמנכה מהתשלום את כחש גופנא (כחש הגפנים עד הביציר).
 ומורו ר' יהושע ור"ש: א. באכלה לולבי גפנים (קודם שפרחו הענבים), דשמין כדהשתא. וכן יחור בתאנים.
 תוס': ב. באכלה תבואה, דבענבים פעמים שחלק מתקלקל, אבל תבואה רגילה להתקלקל כולה יחד, ומורו כריה"ג או כרבנן.
 ג. שמין אותן אגב הקרקע, דמ"מ צריכי לשדה.
 • מאן דחייש לכחש גופנא; א. אכלה סמדר או בוסר, מנכה מהתשלומין כחש גופנא, וכדלעיל לר"ש.
 ב. לר"ש בן מנסיא - אונס אינו משלם צער, דסופה להצטער תחת בעלה.
לרבנן - משלם צער, דאינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס.
 ג. מנכה מתשלום דמי ולדות את המזונות שאדם מוסיף לאשתו בימי קישויה.
לר' יוסי - וכן מנכה את דמי החיה (מיילדת).
לבן עזאי - אינו מנכה דמי חיה, דא"ל איתתא דידי פקחא היא וא"צ חיה.
 • אדם שהזיק שדה; לריש גלותא - שמין בפ"ע ולא בשישים. « וכן הלכה בדקלא פרסאה, דחשוב הוא.
לרב נחמן - שמין בשישים, וכבהמה שהזיקה. « וכן הלכה בדקלא דארמאה.
 • תוס': יהודים נעלו מנעל שחור עם רצועות לבנות, משא"כ גוים שגם הרצועות היו שחורות.
ומשא"כ באבלות שהיו שלבשו הכל שחור.
 • שדה המיוחדת לכתובתה, כתב הבעל למכור לא' ולא חתמה לו וכשכתב לשני חתמה לו;
לר' מאיר - אברה כתובתה, שאם חתמה לעשות נחת רוח, היתה חותמת לראשון. « וכן הלכה.
לר' יהודה - לא אברה, דמציא אמרה נחת רוח עשיתי לבעלי.
 תוס': מורה ר"מ בחתמה ללוקח א', אא"כ כתבה שטר בפ"ע.
ואא"כ כתבה לשון מכירה ולא לשון מחילה, ואפי' בשטר של בעל.
ואא"כ ס"ל כמ"ד אחריות טעות סופר.
 • מודה רבי בנטר בי דרי דהיינו שומר הגרנות, דבסתמא מקבל ע"ע שמירת הגדיש שהכניסו ברשות.
 • לבתה הרוח - פטורין; לר"י - דמיירי בליבה ולבתו הרוח ואין בכ"א כדי ללבותה, ומיירי ברוח מצויה.
 ואם לבתה הרוח לבד - חייב המביא את העצים או את האור (האחרון).
לתוס' - מיירי ברוח שאינה מצויה, ולבתה הרוח בפ"ע.

ם

- לבה ולבתו הרוח, אם יש בליבוי כדי ללבותה חייב. אין בליבוי כדי ללבותה - פטור;
לאביי - דמיירי שלבה מצד אחר. ולא הו"ל לאסוקי אדעתיה שיצטרף ליבוי עם הרוח (תוס').
לרבא - דמיירי שלאחר שליבה באה רוח שאינה מצויה.
לר' זירא - דמיירי שליבה בחום פיו. ולא הו"ל לאסוקי אדעתיה שיצטרף עם רוח קרה (תוס').
לרב אשי - פטור בכ"מ, משא"כ לענין שבת דזורה ברוח חייב הואיל ומלאכת מחשבת אסרה תורה והרי נתקיימה מחשבתו.
 תוס': וה"מ באין ברוח בפ"ע כדי ללבותה, אבל ביש - פטור אפי' אם יש בליבוי לבד כדי ללבותה.
 • "ומצאה קוצים" - חייב באש על קוצים ששרף אע"ג דהוי הפסד מועט.
 "ונאכל גדיש" - חייב אע"ג דלא שכיח אש גבי גדיש, וס"ד דהוי אנוס.
 "או הקמה" - לרבנן - לפטור טמון באש, דמה קמה בגלוי.
לר' יהודה - לרבות כל בעלי קומה (בע"ח ואילנות). ורבנן נפק"ל מ"אור". ולר"י או לחלק.
 "או השרה" - לאתווי לחכה נירו וסכסכה אבניו.
 • לעולם יכנס אדם בכי טוב (באור) ויצא בכי טוב;
לר"ת - ומביתו א"צ, דמכיר המוקשים והפחיתים. חוץ משעת הסכנה, דהוי כעיר אחרת.
לר"י - גם מביתו יצא בכי טוב. ואברהם יכל לצאת קודם, דשלוחי מצויה אינן ניוזקין.

- דבר בעיר: א. כנס רגליך. משא"כ רעב בעיר דפזר רגליך.
- ב. אל יהלך אדם באמצע הדרך, שמלאך המוות שם.
- ג. אל יכנס יחיד לביהכ"נ, שמלאך המוות מפקיד שם כליו. אא"כ קרו ביה דרדקי ומצלו ביה עשרה.
- "ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים... ולא אבה לשתותם";
- לר"ה - פלשתים התחבאו בשעורין ובעדשים דישראל;
- לרש"י - והסתפק אם מותר לשורפם ולהציל עצמו.
- לתוס' - שרפן מפני פיקוח נפש והסתפק אם חייב לשלם.
- ופשטו לו שלכו"ע אסור ולמלך מותר. והחמיר על עצמו לאסור.
- לרבנן - הסתפק אם מותר ליטול שעורין דישראל לכהמתו ולשלם מעדשים דפלשתים. ופשטו לו שלכו"ע אסור ולמלך מותר. והחמיר על עצמו לאיסור.
- לר"נ - כר"ה או כרבנן, וגם הסתפק אם חייב בטמון באש (שטרפו אנשיו). ופשטו לו מה שפשטו, ולא ארמן בשמם, דכל המוסר עצמו למות על ד"ת אין מקבלין ממנו.

סא

- אש שעברה גדר שגבוהה מעצי הדליקה ד"א ומעלה - פטור, אא"כ הקוצים שבשדה הניזק בתוך ד"א.
- לרב - וה"מ באש קולחת (למעלה), אבל בנכפפת (ודולגת ע"י הרוח) אפי' בגדר גבוהה מאוד חייב.
- לשמואל - ה"מ בנכפפת, אבל בקולחת אפי' בגדר כל שהוא פטור.
- אש שעברה נהר או שלולית שהם רחבים ח' אמות או רה"ר של ט"ז אמות - פטור (לל"ב ברש"י, החילוק בין קולחת לנכפפת שייך לכאן).
- לרב - נהר; לר"ב - נהר ממש, ואפי' שאין בו מים, דרחב.
- לשמואל - אריתא דדלאי (יאר להשקיה), ודווקא שיש בו מים.
- שלולית שמפסיקה לפאה; לשמואל - שלולית ממש, וכ"ש אמה שמחלקת שלל לאגפיה.
- לר' יוחנן - אמה, אבל שלולית אינה מפסיקה דבאגני (ספלי) דארעא מיקרי.
- המדליק בתוך שלו פטור (בקולחת כדלעיל לרב); לר' אלעזר ב"ע - ובלבד שהיה חצי בית כור לכל רוח.
- לר' אליעזר - ט"ז אמה, כדרך רה"ר.
- לר' עקיבא - נ' אמה.
- לר' שמעון - הכל לפי גובה הדליקה. « וכן הלכה.
- טמון באש; לר' יהודה - חייב, ואפי' במדליק בתוך שלו, ואפי' בדברים שאין דרך להטמין (ארנק בגדיש).
- לחכמים - פטור.
- ומודים חכמים שמשלם על מה שהיה טמון כאילו היה שם גדיש.
- ומודים חכמים שאם הדליק בשל חבירו שחייב על מה שדרך להטמין (רבא). ולרב כהנא חייב על הכל);
- לרש"י - דבתוך של חבירו הוי כמאבד בידים ואין פטור טמון.
- לתוס' - ד"כי תצא אש" משמע בתוך שלו וע"ז נאמר פטור טמון, ובתוך של חבירו פטרי מסברא בדבר שאין דרכו להטמין.

סב

- מודה ר' יהודה במשאיל מקום לחבירו להגדיש והטמין, דפטור, דקיבל ע"ע שמירה רק לגדיש.
- ומודה ר' יהודה במשאיל לשעורין והגדיש חטין, דמשלם שעורין בלבד, אא"כ שרפו בידים (ולא רק פשע).
- לר"י דמחייב בטמון - עשו תקנת נגזל, שישבע מה הטמין ויטול. תוס': וה"ה לרבנן בדבר שדרך להטמין. למאן דמחייב בגרמי - ספק אם עשו תקנת נגזל במסור.
- לר"ת - הספק הוא כשהמוסר מכחיש ואומר שהיה פחות, אבל בלא יודע, ישבע הנמסר.
- לר"י - הספק הוא אפי' כשהמוסר אינו יודע כמה הפסיד הנמסר.
- תוס': כל תיקו דממונא; לרב האי גאון - יחלוקו.
- לר"ף ולר"י - פטור.

- לחכמים דמחייבי רק בדרך להטמין; מרגניתא בכספתא - ספק אם דרך להטמין, א"ד רק זוזי מניח בה. כסא דכספא בבירה - דרך להטמין אם הוא אמיד או שהוא נאמן ומפקידים אצלו.
- גזלן - לא יהיב דמי. חמסן - יהיב דמי, ולא אמר רוצה אני, דבאמר רוצה אני הוי מכירה. תוס': וה"מ לפוסלו לעדות לאחר שיכריזו עליו, אבל קודם הכרזה כשר.
- וה"מ מדרבנן, וגזלן מיירי במציאת חש"ו, אבל מה"ת שניהם בלא יהיב דמי ופסולים בלא הכרזה.
- ר"י פוטר בנר חנוכה; או משום דמצווה להניחה בתוך עשרה, ולא פשע בזה שנדלק בפשתן הגמל.
- או משום דעוסק במצווה ולא אטרחוהו להניחה למעלה מגמל ורוכבו.

פרק שביעי - מרובה

- תוס': נדבה ("הרי זה") אפשר להביא ממעשר, אבל עולת העוף בין גרר בין נדבה באה ממעשר.
- בלשון "אין בין" אין לומר תנא ושייר. בלשון "מרובה", י"א דלא אמרינן תנא ושייר.
- וי"א דאמרינן.
- תוס': שותף שגנב מחבירו או שותפין שגנבו - אינם משלמים דו"ה.
- תוס': גניבה בקרקע; או במשיג גבול.
- או בקיבל י' גפנים טעונות וטוען שנגנבו לו ה'.

סג, סד

- אין בהקדש כפל בט"ג, דכתי' "רעהו". תוס': ואגב דגבי גונב מגנב דרשינן 'ולא מבית הגנב' נקט נמי 'ולא מבית הקדש'.
- אכל נבלת עוף טמא אין בגדיו טמאים, דכתי' "נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה" - יצא עוף טמא שאין איסורו משום כל תאכל נבלה אלא משום כל תאכל טמא.
- קרקעות עבדים ושטרות:
- אין בהן כפל בט"ג מריבוי מיעוט וריבוי ד"על כל דבר פשע". ואע"ג דבעלמא דרשי' "כל" לכלל פרט וכלל, הכא "כל" ריבויא; אן כי "בכל" כללא ו"כל" ריבויא.
- אן כי לא כתב הני פרטי גבי כללא ד"כי יתן".
- ואין נשבעין עליהן, לרש"י - מכלל ופרט וכלל ד"כי יתן".
- לתוס' - דכפל (רט"ג) ושבועה הכל אחד. ומ"כי יתן... כסף או כלים" דרשי' מה כלים שניים וכו' ומה כסף דבר חשוב וכו'.
- ואין בהן כפל בגנב, למ"ד ש"אם ימצא" קאי אגנב - ילפי' לה מאותה ילפותא דט"ג.
- למ"ד ש"אם ימצא" קאי אט"ג - ילפי' לה מ"אם המצא תמצא", דב' כללים הסמוכים זל"ז דרשי' להו בריבוי מיעוט וריבוי, ושור וחמור ושה למעוטי קרקעות עבדים ושטרות.
- "אם לא ימצא" לכו"ע קאי אט"ג, דאי קאי אגנב, לא מובן על מי הפס' ואמר שישלם שניים.
- גבי ריבוי מיעוט וריבוי בעי' מיעוט נפרד לעבדים ולא ילפי' להו מדאתקוש לקרקעות (תוס').
- "שלמה" דכתי' בט"ג - למעוטי דבר שאינו מסויים, לרש"י - דבר שאין בו סימן.
- לדיב"א - דבר שאינו במדה במשקל ובמנין.
- פירוש נוסף - חצי רימון חצי וחצי אגוז.

סה

- כפל ודו"ה;

פיטם אותה: משלם כעין שגנב, דא"ל אנה מפטימנא ואת שקלת.

לרש"י - אבל נתפטמה מאליה משלם כפל (ודו"ה) כדהשתא.

לתוס' - גם בנתפטמה משלם כעין שגנב, דא"ל אטו שמינה גנבי מינד.

הכחיש אותה: משלם כעין שגנב, דמה לי קטלא כולה מה לי קטלא פלגא;

לרש"י - דהיינו שמשעה שהכחיש אותה התחיל בטביחה.

לר"י - היינו שקנאה הגנב כשינוי. וה"ה בהוכחשה ממילא.

ועוד - דבקטל כולה לא אזלינן בתר שוויה רגע לפני המיתה וה"ה בפלגא. אבל

בהוכחשה מאליה משלם כפל ודו"ה כדהשתא.

ביוקרא חולא: משלם כדהשתא, דכתי' "חיים" בגניבה, אחייה לקרן כעין שגנב ולא לכפל ולדו"ה.

ומסקינן ד'טלאים כדמעיקרא, דמים כשל עכשיו;

לרש"י - שהכל במשלם דמים, אבל במשלם טלה משלם כפל כעין שגנב.

לר"י - היינו שלענין טלה ונעשה איל וכדו' כגון שנתפטמה או הוכחשה (מאליה) משלם כעין שגנב,

אבל ביוקרא חולא משלם כדהשתא דגוף השור נזכר בפס' ולא דמיו שתלויים בשומת ב"ד.

לר"ת - היינו שלענין טלה ונעשה איל וכדו' כגון שנתפטמה או התייקרה משלם כעין שגנב, אבל

בהוכחשה או הוזהל משלם כדהשתא ולקולא.

• קרן דגנב וגזלן - משלם כעין שגנב. תוס': וכדתנן "כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה".

תברה או שתיה - וכן בטבח או מכר - משלם קרן כדהשתא, דבעין הרי הוא ברשות בעלים ובשעת

השבירה קא גזל ליה. וה"מ בהתייקר (ובנעשה איל וכדו'), אבל בהוזהל משלם כעין שגנב.

• ט"ג שנסבע, והודה לאחר שבאו עדים;

לר' יעקב - חומשו עולה לו בכפילו, לרש"י - אם החומש והכפל שווים, דבעי' חומש ניכר ולא נבלע.

לריב"א - אפי' באינן שווים.

לחכמים - כשיש כפל אין חומש, דכתי' "בראשו וחמישיתו" למשתלם בראש (קרן) מוסיף חומש.

לרשב"י - כשיש כפל אין חומש ואשם, דכתי' "בראשו וחמישיתו... ואת אשמו". ולחכמים "את"

פסקיה קרא. ולרשב"י "ואת" ערביה, ואיצטריך "ואת" להפסיק בין ממון גבוה להדיוט.

• משכח"ל חומש וכפל שווים; או במעיקרא שוויה ד' ולבסוף א', דכפל משלם כשעת העמדה בדין.

אן בשוויה ד', ומיירי שנסבע ד' פעמים והודה, דכתי' "וחמישיתו" לרבות

חמישיות הרבה.

• נתן לה באתננה חטין ועשאתן סולת;

לב"ש - אסור לקרובן, דכתי' "גם" לרבות שינוייהם, לגמ' הכא - דשינוי אינו קונה.

תוס': לרבא - משום דאמיאס לגבוה.

לב"ה - מותר, דשינוי קונה, דכתי' "הם" לרבות שינוייהם. ו"גם" לב"ה קשיא. « וכן הלכה (תוס').

לר' אילעא - וכן בגנב טלה ונעשה איל וטבחו ומכרו, פטור מדו"ה דשלו הוא טובח.

לר' חנינא - חייב דו"ה, דטלה ונעשה איל לא חשיב שינוי לקנות.

רש"י: ומודה ר' אילעא דלא חשיב שינוי לענין קרן וכפל ומשלם כדהשתא.

סו

• מודו ב"ש כנתן לה בהמה באתננה דולדותיה מותרים לקרובן, דרש"י "הם" ולא ולדותיהם (ולב"ה תרתי

ש"מ). תוס': באתנן - אזלינן בתר דעתה, דעיקר דעתה אפרה ולא אולד ובחטין עיקר דעתה אקמח.

בשאר איסורי - איפכא, שבהיא וולדה נרבעו נאסר הולד דהוי גוף אחר ובכא בעלמא אחידה באפה

ובמשתחויה לחטין הקמח מותר דנשתנה.

• שינוי; לרבה - קונה (בגנב וגזלן) וישלם דמים, דכתי' "אשר גזל" כעין שגזל.

וי"א - אינו קונה ויחזירו בעיניו, דכתי' "והשיב" מ"מ. ו"אשר גזל" לומר שאין מוסיף חומש על

גזל אביו (לקמן סו).

תוס': וה"מ בשינוי החוזר לברייתו (גזל צמר וצבעו), אבל בשאינו חוזר לכו"ע קונה (לב"ה).

- למ"ד שינוי קונה; גזו שיעור ה' רחילות וצבע - קנה רק את מה שצבע. ופטור מדרמים, דיכול לומר לאחר אתננו. תוס': צבע קודם שהשלים לשיעור - לא חל חיוב ראשית הגז אפי' על מה שלא צבע.
- יאוש כדי; לרבה - קונה, ספק אי מדאורייתא וכמוצא אבידה דקונה, א"ד קונה מדרבנן, דשאני מאבידה דאתי לידיה בהיתרא.
- לרב יוסף - אינו קונה, ואפי' מדרבנן.
- ומודה רבה באינו רוצה לקנות דאינו קונה, וכגון גזל חמץ ועבר עליו הפסח.
- תוס': אי יאוש קונה מדאורייתא, קונה אפי' בתר דאתי לידיה, דבאבידה שנתייאש בתר דאתי לידיה קונה אותה לענין שסגי לשלם דמיה.
- תוס': יאוש אינו כהפקר גמור, ומ"מ בנתייאשתי מפלוני עבדי א"צ גט שחרור כי אין לרבו רשות עליו.
- גזל משכב דחבריה - הגזלן אינו יכול לעשותו אב הטומאה, דכתי' "משכבו" ולא הגזול.
- לרש"י - אפי' גזל משכב גמור, דגזיה"כ שאינו נטמא. ומדרבנן נטמא (תוס').
- לר"י - מיירי בעורות שמחוסרין רק יחוד, אבל משכב גמור נטמא.
- בגזל קרבן דחבריה נאמר "קרבנו" ולא הגזול;
- ל"ק ברש"י - קמ"ל שלא עולה לבעלים, ואפי' שלא נתייאש.
- ל"ב ברש"י - קמ"ל שעולה לבעלים, ואפי' נתייאש. וכן לתוס', ומיירי בפסח באם אינו ענין, דבחסות לא מהני דאפי' הפריש לחלב שאכל אתמול לא מועיל לחלב שאכל היום, ובעולה ושלמים א"צ קרא דגם מכירה לא מועילה בהם.
- עורות של בעה"ב - מחשבה מטמאתן, דאינו עשוי למוכרן ועושה מהם מיטות.
- עורות של עבדן - אין מחשבה מטמאתן, דעביד דממליך ומזבין והלוקח יעשה מהם מנעלים ועדיין לא נגמרה מלאכתן לכך.
- לת"ק - גנב כבעה"ב וגזלן כעבדן, דסתם גניבה יאוש בעלים, דלא ידע למי לתבוע.
- לר"ש - איפכא, דסתם גזילה יאוש בעלים, דאיניש אלמא הוא.
- ואפי' חשב לעיצבא (כעין שולחן) דמחוסרת קיצוע, מקבלת טומאה במחשבה, דאפשר לה בלא קיצוע.
- ואפי' למ"ד יאוש לא קני, הכא קני (גנב וגזלן) דמיירי בקיצען דאיכא שינוי השם ממשכא (עור) לאכרזין.

סז

- מריש (קורה) הגזול שבנאו בבירה - נוטל דמיו מפני תקנת השבים. בלא התקנה היה צריך להחזירו;
- לרב יוסף - משום דמריש שמו עליו ואין כאן שינוי השם.
- לר' זירא - משום דהוי שינוי השם החוזר לברייתו.
- תוס': ומיירי בלא יאוש, לתי' א' - דשינוי השם גדול כמריש קונה בפ"ע, אבל לשינוי השם קטן בעי' יאוש.
- לתי' ב' - בכ"מ שינוי השם גרידא קני, ובעורות דלעיל בעי' יאוש כדי שיועיל מחשבתו לשיייה אכרזין. וכן שינוי רשות, שאם אין יאוש אין שינוי רשות.
- צינור שנופלים ממנו מים למקוה;
- קבעו ולבסוף חקקו - אינו פוסל את המקוה, אע"ג דאיכא שינוי השם, שאני שאיבה דרבנן.
- חקקו ולבסוף קבעו - פוסל את המקוה, דאיכא תורת כלי עליו בתלוש.
- תוס': ומיירי; או בסתום מד' רוחות.
- או בסתום מב' או ג' רוחות וכגון שחטטו באמצע לקבל צרורות.
- גזל והקדיש; קודם יאוש - אינו קדוש.
- לאחר יאוש - קדוש, ואפי' למ"ד יאוש לא קני, דאיכא שינוי השם מחולין להקדש. תוס': ובקדשים שלא חייב באחריותן יש גם שינוי רשות.
- לעולא, יאוש אינו מדכתי' "והבאתם גזול ואת הפסח" גזול דומיא דפסח שאין לו תקנה.
- לר"ת - ס"ל בכ"מ יאוש קונה, חוץ מלענין קרבן משום דהוי מצווה הבאה בעבירה.
- לר"י - ס"ל דבכ"מ יאוש אינו קונה, חוץ מהיכא דאיכא יאוש ושינוי השם. ושינוי השם מחולין להקדש לא קני, דהוי מצווה הבאה בעבירה, אא"כ היה קנוי לו קודם שהקדיש.
- תוס': שינוי רשות דקודם יאוש לא קני.

- תוס': לרבא יאוש לא קני, ומ"מ הנוטל מציאה לפני יאוש ע"מ לגזולה - חשיב גזלן, כיון שהועיל יאוש שיכול למוכרה או להקדישה.
- "כי יגנב איש שור או שה וטבחו או מכרה חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת הששה":
 - א. כתיב בסיפא שור ושה, לומר שמשלם ה' לשור וד' לשה ולא ט' לכ"א.
 - ב. כתיב ב"פ "תחת", לומר שמשלם תחתיו ממש ולא נגידים (כחושין וקריבין למות).
 - ג. כתיב "וטבחו" "מכרו" בלשון יחיד, לומר שא"צ לטבח או למכור ב' כדי להתחייב. וכתב "או" לומר שא"צ לטבח א' ולמכור א' כדי להתחייב.
 - ד. כתיב ברישא שור ושה (אע"ג דכבר כתיב בסיפא), לומר שא"צ לגנוב ב' כדי להתחייב.
 - ה. שור דסיפא ושה דרישא מיתורים, לומר שחייב דווקא בשור ושה ולא בשאר בע"ח.

פח

- הגונב אחר הגנב משלם קרן לגנב ראשון, דכתיב "וגונב מבית האיש" (רש"י). תשלומי כפל; למ"ד יאוש קני - לפני יאוש פטור, ולאחר יאוש משלם כפל לגנב ראשון. למ"ד לא קני - גם לאחר יאוש פטור.
- גנב ומכר ובא אחר וגנבו - השני פטור מכפל, דשינוי רשות בלא יאוש לא קני. נתייאשו בעליו בלוקח ולא בגנב - השני משלם כפל לראשון, ולא משכחת לה דראשון משלם משלם דר"ה ושני כפל אלא בהכי.
- גנב וטבח ובא אחר וגנבו - השני משלם כפל לראשון, דראשון קני ליה בשינוי מעשה (לכ"ה).
- גנב שמכר; לרב נחמן - חייב דר"ה תמיד; לפני יאוש מפני ששנה בחטא, ולאחר יאוש דיאוש לא קני. לרב ששת - לפני יאוש פטור, דבעי' דומיא דטביחה דאהנו מעשיו (נשתרש בחטא). לרב - לאחר יאוש פטור, דיאוש קונה ושליו הוא מוכר. ומדורו כו"ע דבעי' דומיא דטביחה לענין זה שאינה חוזרת, וגנב שמכר לל' יום פטור מדור"ה.
- תוס': י"א דגזלן לא קני בשינוי, ומ"מ קרי לטביחה 'אהנו מעשיו'; או דטביחה בידים הוא שינוי. או דאהנו שמחסרה מהבעלים.
- לר' אלעזר - גנב שמכר לאחר יאוש חייב דר"ה, ומוכח שסתם גניבה יאוש בעלים, ולא מיירי בשמענו שהתייאש דבעי' מכירה דומיא דטביחה דהוי לאלתר.
- לר' יוחנן - חייב אפי' לפני יאוש, וגניבה בנפש תוכיח שאין אדם מתייאש על עצמו וחייביה רחמנא.
- למתני' דצנועין, אדם יכול לחלל ולהקדיש ולהפקיר דבר שאינו ברשותו. הקדיש בעלים ביד גנב קודם שטבח ומכר; אם הגנב לא עמד בדין - הגנב פטור מקרן וכפל ודר"ה, דחזרה קרן לבעלים. עמד ואמרו צא תן לו - חייב קרן וכפל, וכיון שטבח לאחר שפסקו הוי גזלן ופטור מדור"ה. אמרו חייב אתה ליתן לו - חייב קרן וכפל, ופטור מדור"ה דטבח דהקדש, וכתב בכפל "דעהו" ולא הקדש ודר"ה אמר רחמנא ולא ג' וד'.
- תוס': הקדש הוי כחילול, ולכן; דבר שלא ברשותו - יכול לחלל או להקדש (לצנועין).
- דבר שלא שלו - אינו יכול להקדיש, ואינו יכול לחלל (וכגון כרם רבעי של חבירו); חנן מקדושת דמים, דמחלל של חבירו, דכיון שהוקדש יצא מרשות בעלים. משא"כ כרם רבעי שהבעלים זכאים לאוכלה בירושלים.
- וחנן מקנה בהמה טמאה ממעות מע"ש וברח המוכר, דמחלל מעות שביד מוכר, או משום דאי לא ברח המקח חוזר והוי כגזלן וכצנועין.
- או משום דקנסו את הלוקח.
- וחנן ממסר דמי פירות שביעית לע"ה, דאפקינהו מרשות ע"ה שלא יכשל ואוקמינהו ברשותו לחלל דהפקר ב"ד הפקר.
- וחנן מפטר חמור, דפודה את של חבירו, דהוי כהקדש שאסור בהנאה. וספק אם פדוי לו או לבעלים.

סט

- כרם רבעי שיש חשש שאוכלין ממנו עוברי דרכים בלא פדיון;
לת"ק - היו מציינין אותו בקוזוות ארמה להיכר שידעו שהוא רבעי.
לרשב"ג - ה"מ בשביעית דהוי הפקר, אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימות. והצנועין (חסידים) היו מחללים ואומרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות הללו.
תוס': א. ומיירי בשאר שני שבוע, דבשביעית זכו מן ההפקר ואינו שלו לחלל.
- ב. היו עושין כן קודם הלקיטה ואומרים 'לכשיהיה נלקט יהיה מחולל אחר הלקיטה', כדי שיועיל למה שלקטו לאחר שאמרו.
- ג. ולא חיללו כל הכרם בכ"א, או כי לא רצו להוליך לירושלים את מה שישאר.
או כי לא היה מועיל החילול למה שגדל אח"כ.
- ד. אע"ג דלא הועיל למה שגדל אח"כ, מ"מ היו מתקנין מה שאפשר.
יעוד דשמא בטל, דמדאוריית' דבר שיש לו מתירין בטל ברוב.
- תוס': חל פדיון במחובר לקרקע, אא"כ אין דמיו ידועין.
- יש עניים שלא בקיאיין בהלכות לקט דב' שבולין לקט וג' אינו לקט (ואוכלין בלא לעשר ותוס'). ולכן;
לר' יהודה - מפקיר בבוקר ואומר כל שילקטו יהא הפקר, דאית ליה ברירה. ולוקח יין מבין הכותים אינו מתנה, שמא יבקע הנוד, ולא משום ברירה.
- לר' דוסא - מפקיר בערב ואומר כל שלקטו יהא הפקר, וכצנועין שיכול לחלל דבר שלא ברשותו.
תוס': בעה"ב צריך להפקיר את הלקט, דכדי ליפטר ממעשר לא סגי שיתייאש כשהוא אצל הגזלן;
או משום דמתייאש כלפי הגזלן והוי כמתנה.
- או משום דהפקר פטור ממעשר כי יש ללוי בו חלק ונחלה, והכא אסור לכל אדם להחזיק בו דצריך לגזלן ליפטר בו וחייב לכל הפחות לשלם את דמיו לגזלן.
או משום דמסתמא מתייאש רק לגבי עניים, ובעי' הפקר לעניים ולעשירים כשמיטה.
- הגונב מגנב לא משלם כפל לגנב - דכתי' "וגונב מבית האיש" ולא מבית הגנב.
לבעלים; למתנא דהכא - לא משלם כיון שאינו ברשותו. « וכן פסק ר' יוחנן.
למתנא דצנועין - משלם, דדבר שלו ואינו ברשותו יכול להקדיש ולהפקיר ולחלל.
- תוס': חילול בכרם רבעי; לתוספות - מרכתי' "הלולים". ולא מקודש קודש ממע"ש, דבשביעית כתי' קודש ואין לו פדיון. ובעי' קודש קודש לומר שיש לו חומש.
לרבינו חיים - קודש קודש ממע"ש, ו"הלולים" לשנים שאין בהם מע"ש.

ע

- הרשאה אמטלטלי; נ"א - דלא כתבינן, דכיון שאינו ברשותו אינו יכול להקנותו.
לרש"י - ואפי' במטלטלי דפקדון.
- לתוס' - מיירי במטלטלי גזוליה, אבל אפקדון כתבינן דהוי ברשותו להקדישו.
נ"א - דרק אם כפריה לא כתבינן, דמיחזי כשיקרא.
- תוס': להלכה - כתבינן ואפי' כפריה, דהלכה כל"ב והלכה דלא חיישי' למיחזי כשיקרא.
- יש לכתוב בהרשאה דון וזכי לנפשך, דאל"כ א"ל לאו בעל דברים דידי את. וסגי לזכות לשליח למחצה לשליש ולרביע, דמיגו דמשתעי דינא אפלגא משתעי דינא אכולא.
- שליח שתפס (לרש"י) - לעצמו. ו"א - למשלח, בלא זכי לנפשך) בהרשאה;
לאמימר - אין מוציאין מידו.
- לרב אשי - מוציאין, דעשאו שליח בעלמא. « וכן הלכה.
- נ"א - מוציאין מידו חצי, דעשאו שותף.

- לחזקת ג"ש - לר"ע - לא סגי בג' כמות שכ"א מעידה שאכל שנה, דכתי' "דבר" ולא חצי דבר. לרבנן - סגי בג' כמות, דחשיב "דבר"; לר"י - דראו כל מה שיכולים לראות באותה שנה. לר"ף - דמהני עדותם שישלם על פירות שאכל.
- לחייב דו"ה - לכו"ע חייב אם גנב ע"פ ב' וטבח ע"פ ב', דעדי גניבה א"צ לעדי טביחה. וכן להמית אשת איש, דקידש ע"פ ב' וזינתה ע"פ ב', דעדי קידושין א"צ לעדי ביאה.
- לשוויה גדולה - לכו"ע הוי חצי דבר, וכגון שב' אומרים שעה אחת בגבה וב' אומרים שעה אחת בכריסה, דלכ"א לחוד הרי היא קטנה.
- גנב, ומכר בשבת - פטור מדו"ה; לרמב"ח - דמיירי בא"ל עקוץ תאינה ותיקני לי גניבותיך. ואע"ג דאי תבע ליה בדינא פטור דקלב"מ, מ"מ חשיב מכירה, דחייב לתת לו בשביל לצאת ידי שמים (תוס').
- לרב פפא - מיירי שאמר הקונה זרוק גניבותיך לחצרי ותיקני לי גניבותיך, ואיכא קלב"מ; או כר"ע דקלוטה כמי שהונחה דמיא. תוס': וזרק דרך פתח או חלון, דקונה רק בתוך מחיצות החצר. או כרבנן, ובאומר לא תיקני לי גניבותיך עד שתנוח. תוס': או כרבנן, וס"ל כמ"ד עקירה צורך הנחה ואיכא קלב"מ בין העקירה להנחה.
- אתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו; י"מ - דאתנן כלב ומחזיר וונה מותרין מדכתי' "גם שניהם" ולא ד', ומיעט אתנן כלב אף שהוא במיתה דבאשה בכה"ג הוי אתנן. לתוס' - דעיקר אתנן כתי' בפרשת ערויות.
- תוס': ואיכא קלב"מ, דלא מיירי שא"ל הא טלה ושכבי עם בנך, דסתם אתנן הבעול הוא הנותן אתנן.

עא

- תוס': רבא לא קיבל מה שהחזיר לו גנב ממנו במחירתו, כי הגנב היה סבור שחייב מן הדין.
- תוס': לרבנן, עדים זוממין ממונא הוא ולכן לא ילפי' ממוש"ר (דהוי קנס) דלוקה ומשלם. ואפי' בקנס אינו לוקה ומשלם, דעדים דבכל ענין אמרה תורה דאין עדים זוממין לוקין ומשלמין אפי' בשעה שהעידו טבחו ומכרו.
- מתני' כר"מ; גנב וטבח ביו"כ - חייב דו"ה, דס"ל לר"מ לוקה ומשלם. גנב וטבח בשבת - פטור מדו"ה, דמת ומשלם לית ליה. ואם טבח ע"י שליח, חייב, דישי שליחות בטביחה; לרבא - דהוקש למכירה דהוי ע"י אחר. לר' ישמעאל - "או" לרבות את השליח. לחזקיה - "תחת" לרבות את השליח.
- תוס': ה"מ לר' יוחנן, אבל לרבה (בכתובות) ס"ל לר"מ דחידשה תורה בקנס דמת ומשלם, ומתני' כרבנן ומיירי בלא אתרו ביה וכמ"ד חייבי מלקיות שוגגין חייבין בתשלומין.
- המבשל בשבת; לר' מאיר - בשוגג יאכלו (הוא ואחרים) אפי' בו ביום, במזיד לא יאכלו בו ביום. לר' יהודה - שוגג הוי כמזיד לר"מ, במזיד לא יאכל עולמית ואחרים אוכלים.
- לר' יוחנן הסנדלר - שוגג כמזיד לר"י, במזיד לא יאכלו כלל, דמעשה שבת אסור מדאורייתא דכתי' "כי קדש היא לכם". ומותר בהנאה מ"לכם".
- לר"ש, שחטיה שאינה ראויה לא שמה שחטיה, טבח בכה"ג פטור מדו"ה, וכגון;
 - א. שוחט ונמצאת טריפה.
 - ב. שוחט חולין בעזרה.
 - ג. שוחט בשבת למ"ד מעשה שבת אסור מדאורייתא (ר"י הסנדלר).
 - ד. שוחט לע"ז. ולמ"ד חייב מיירי באומר בגמר זביחה הוא עובר, דאל"כ נאסרה בפורתא והוי איסורי הנאה ולא דמריה קא טבח.
 - ה. שוחט שור הנסקל. ולמ"ד חייב מיירי שגנב משומר (והויק ונגמר דינו אצל שומר) וס"ל כמ"ד החזיר שומר מוחזר וכמ"ד דבר הגורם למזון כמזון דמי.
- לענין ע"ז - נאסרת בתחילת שחטיה. תוס': ואפי' למ"ד אין לשחטיה אלא בסוף, שהאיסור תלוי במעשה. לענין דו"ה - חייב בסוף השחטיה. תוס': ואפי' למ"ד ישנה לשחטיה מתחילה ועד סוף, דבעי' וטבחו כולו באיסורא.

- תוס': לר"מ לא בעי' שחיטה ראויה, ולא ילפי' מטבוח טבח והכין; או משום דדנין שחיטה משחיטה דשחטי חוץ ולא דנין שחיטה מטביחה. או משום דדנין שחיטה דעבירה (גנב וטבח) משחיטה דעבירה (שחטי חוץ) ולא ילפי' משחיטת היתר. או משום דדנין דבר הנאמר בסיני מדבר הנאמר בסיני. ואע"ג דבעלמא יליף מדבר שלא נאמר בסיני, מ"מ ילפי' לחיוב דו"ה כיון דילפי' כבר בחד דוכתא דשמה שחיטה כדלעיל.
- תוס': אמרינן דר"מ סבר כר"ש דדבר הגורם לממון כממון, אע"ג דכבר ס"ל לר"מ דדנין דינא דגרמי; לתוס' – דאפשר דמחייב בגרמי כשורף שטר דראוי לכולם, משא"כ בדבר הגורם לממון שראוי רק לא'. וי"מ – דר"ש הוא דקאמר להדיא דחייב דו"ה בדבר הגורם לממון.
- לריב"א – דר"מ מחייב בדינא דגרמי מדרבנן בלבד.

עב

- גנב שור השותפין וטבחו והודה לא' – חייב חצי של דו"ה (כשבאו עדים), ד"חמשה בקר" ואפי' חצאים. גנב מאביו ומת אביו ואח"כ טבח – פטור מדו"ה, דלא הוי "וטבחו" כולו באיסורא.
- תוס': לפי א' – לסוגיא דהכא אדם מוריש קנס לבניו, ולכן כשמת אביו משלם כפל לאחיו, חוץ מקנס דאונס ומפתה דאינו מוריש כיון דאותו דבר שהקנס יוצא דהיינו הבת א"א להוריש. לר"י – לכו"ע אינו מוריש קנס, והכא מיירי שעמד בדין ולפחות אמרו לו חייב אתה ליתן לו. לר"י הלבן – בכ"מ מוריש קנס, ובאונס ומפתה מיירי לענין לפוטרו מקרבן שבועה.
- לרבנן, השוחט חולין בעזרה חייב דו"ה; או משום דס"ל דאינה לשחיטה אלא לבסוף, וכל כמה דטבח דמריה קא טבח דנאסרת בסוף. או משום דמיירי ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרן בפנים. או משום דס"ל דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא.
- תוס': אפי' למ"ד ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, כשאירע פסול באמצע אין תחילת השחיטה שחיטה, ובכה"ג בחולין שנשחטו בעזרה לא יאסרו בהנאה.
- תוס': תקרובת ע"ז; אסורה בהנאה – אפשר דהוי מדרבנן, ומ"מ חשיב לאו דיריה כיון דאסרו חכמים כל הנאות ואפי' קידש בו אשה אינה מקודשת. אסורה באכילה – מדאורייתא, דאל"כ שוחט לע"ז לא הוי שחיטה שאינה ראויה. ואסור מדהוקש למת, ולאכילה איתקוש ולא להנאה, דכתי' "ויאכלו זבחי מתים".